

Redacteur ESB
 m.dijkstra@sdu.nl

Schuld

'Bush laat zijn land armoe en oorlog na', zo kopte het NRC Handelsblad van dinsdag 4 november (NRC, 2008). Niet alleen heeft Bush de Verenigde Staten in een voortdurende oorlog met Irak gestort, hij heeft ook de overheidsschuld flink opgehoogd. Een van de meest visuele indicaties hiervan is de *National Debt Clock* in Manhattan die de totale overheidsschuld aangeeft. Toen in september de overheidsschuld de tien biljoen bereikte, werd besloten het dollarteken van de klok te halen, zodat er een extra cijfer bij paste en de klok niet weer op nul zou komen te staan.

Nu is de vraag niet alleen wat de nieuwe president Obama aanmoet met deze erfenis, maar ook hoe Bush het zover heeft laten komen. Het lijkt immers niet voor de hand te liggen dat een president van de Republikeinse partij, die meestal niet bekend staan om hun voorliefde voor hoge overheidsuitgaven, grote schulden maakt om hoge overheidsuitgaven te financieren.

Voor dit raadsel bieden Pitsoulis en Siebel (2008) een uitkomst. Zij stellen, in navolging van Persson en Svensson (1989), dat een zittende Republikeinse president ondanks een aversie tegen overheidsuitgaven, toch een prikkel kan hebben om een hoge overheidsschuld te creëren. Dit doet de Republikeinse president omdat hij niet alleen aan zijn huidige termijn, maar ook aan de volgende verkiezingen denkt. Om die verkiezingen te winnen, kan hij condities creëren om zichzelf zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor de gemiddelde kiezer. De kiezer weet dat een Democratische presidentskandidaat de voorkeur geeft aan een grotere overheid die, wanneer deze aan de macht komt, de overheidsuitgaven zal willen verhogen. Om dat te betalen, moeten de belastingen of overheidsschuld omhoog. En wanneer de overheidsschuld al hoog is, wordt schuldfinanciering duurder zodat de Democraat eerder zal kiezen om de belastingen te verhogen. De andere keus die de burger kan maken is de Republikein, die een

voorkeur heeft voor lage overheidsuitgaven en dus ook geen noodzaak ziet om de belastingen te verhogen. Naarmate de overheidsschuld hoger is zal hierdoor, *ceteris paribus*, de kans groter worden dat een Republikein wordt gekozen. In het model van Pitsoulis en Siebel (2008) zit de kiezer gevangen tussen twee slechte uitkomsten: een zekere belastingverhoging bij een Democratische kandidaat en een opportunistische Republikeinse president die probeert de uitslag te beïnvloeden door de overheidsschuld op te laten lopen.

De verkiezingsuitslag van 5 november toont aan dat het model van Pitsoulis en Siebel zich in ieder geval niet direct vertaalt in de werkelijkheid. Hoewel de overheidsschuld hoog is, en Obama voorstelt de overheidsuitgaven te verhogen, heeft hij toch de meerderheid van de stemmen weten te veroveren. Hooguit kan gezegd worden dat Bush zijn best heeft gedaan om de verkiezingen in het voordeel van McCain te laten werken, maar dat het hem niet gelukt is. Wat hem wel gelukt is, is het verkleinen van de bewegingsruimte van Obama. Deze zal moeilijke keuzes moeten maken om zijn plannen te financieren. Keuzes die hem niet populair zullen maken en die wellicht zelfs al een voordeel voor de Republikeinen in de verkiezingen van 2012 kunnen betekenen (Lockwood *et al.*, 1996).

Bush' presidentschap duurt nog ongeveer twee maanden. Voor Obama is het te hopen dat Bush deze periode aangrijpt om de smalle bewegingsruimte die hij nalaat te vergroten. Dit zou het voor Obama in ieder geval een stuk goedkoper maken om al zijn plannen uit te voeren. Als Bush' schuldgeschiedenis echter enige indicatie voor de toekomst biedt, lijkt het niet voor de hand te liggen dat het dollarteken voor 20 januari weer op de National Debt Clock verschijnt.

LITERATUUR

- Lockwood, B., A. Philippopoulos en A. Snell (1996) Fiscal policy, public debt stabilization and politics: theory and UK evidence. *Economic Journal*, 106(437), 894-911.
- NRC (2008) Bush laat zijn land armoe en oorlog na. *NRC*, 4 november 2008, 1.
- Persson, T. en L. Svensson (1989) Why a stubborn conservative would run a deficit: policy with time-inconsistent preferences. *Quarterly journal of economics*, 104(2).
- Pitsoulis, A. en J. Siebel (2008) *Stubborn conservatives, tax competition and strategic deficit*. Artikel voor de Third Panhellenic Conference on International Political Economy, Athene, 2008.